

Sprawozdanie z warsztatów chirurgii podstawy czaszki zorganizowanych w formie Live Surgery w Klinice Neurochirurgii Szpitala Masaryk Uniwersytetu J. E. Purkinjeho w Usti nad Labem w Republice Czeskiej

Report from Live Surgery Skull Base Surgery Workshop organized in Department
of Neurosurgery, Masaryk Hospital J. E. Purkinje University in Usti nad Labem,
Czech Republic

Stanisław Hendryk

ADRES

DO KORESPONDENCJI:

Dr hab. n. med. Stanisław Hendryk
Katedra i Klinika Neurochirurgii
Wydziału Lekarskiego w Katowicach
Śląskiego Uniwersytetu Medycznego
w Katowicach
ul. Medyków 14
40-752 Katowice
tel. +48 32 789 45 01
e-mail: stanhendryk@interia.pl

Ann. Acad. Med. Siles. 2012, 66, 4, 81-83
Copyright © Śląski Uniwersytet Medyczny
w Katowicach
ISSN 0208-5607

W dniach 1 i 2 września 2011 autor uczestniczył w warsztatach prowadzonych w formie Live Surgery przez profesora Takanori Fukushima w Klinice Neurochirurgii w Usti nad Labem. Gospodarzem szkolenia był profesor Martin Sames, kierownik wymienionej Kliniki, a organizatorem spotkania Czeskie Towarzystwo Neurochirurgów. Liczną grupą uczestniczącą w szkoleniu byli neurochirurdzy czescy, natomiast Polskę, oprócz autora sprawozdania, reprezentował jedynie dr med. Janusz Krauze, ordynator Oddziału Neurochirurgii w Bielsku-Białej.

W pierwszym dniu warsztatów odbyły się dwie sesje, w pierwszej prof. T. Fukushima operował makrogruczolaka przysadki z dostępu przezklinowego, przynosowego z zastosowaniem

From the 1st to 2nd September 2011, I participated in the Live Surgery Workshop conducted by Professor Takanori Fukushima in the Department of Neurosurgery in Usti nad Labem. The Workshop was hosted by Professor Martin Sames, Chief of the Department of Neurosurgery, Masaryk Hospital and co-organized by the Czech Neurosurgeons Society. The majority of participants were Czech neurosurgeons; Poland was represented by Dr Janusz Krauze, chief of the Division of Neurosurgery in Bielsko-Biala and myself.

In the first session of the first day, Prof. T. Fukushima operated on a pituitary macroadenoma via the transsphenoidal approach. It was a transnasal approach with the use of microscopic techniques, without fluoro-

techniki mikroskopowej, bez stosowania podglądu fluoroskopowego lub neuronawigacji. Profesor zwracał uwagę na konieczność doskonałego anatomicznego przygotowania neurochirurga, co w rezultacie pozwala bezpiecznie, precyzyjnie i szybko usuwać zlokalizowane w tej okolicy zmiany.

W sesji drugiej prof. Fukushima operował oponiaka podstawy czaszki – *petroclival meningioma* – z dostępu przedsigmoidalnego. Na początku procedury operacyjnej omówił istotę ułożenia pacjenta w pozycji na boku, zwanej ułożeniem „na pływaka”, z pewnymi drobnymi modyfikacjami, z uwagi na które nazwał to ułożenie pozycją Fukushimy, zwracając szczególną uwagę na istotę drenażu łędźwiowego, który w pozycji tej można stosować. Profesor – na podstawie własnego, bogatego doświadczenia (blisko 3000 operacji guzów kąta mostowo-mózdkowego, stoku, szczytu piramidy i innych patologii tej okolicy) – uważa to ułożenie za najbezpieczniejsze dla chorego i zapewniające odpowiedni komfort operatorowi. W czasie kilkugodzinnego zabiegu prof. Fukushima szczegółowo omawiał jego etapy, zastosowaną technikę i rolę użytego instrumentarium mikrochirurgicznego, a zwłaszcza wysokoobrotowej wiertarki, wielokrotnie podkreślając w dyskusji z uczestnikami szkolenia, że bez „Anspacha” nie ma chirurgii podstawy czaszki.

W drugim dniu szkolenia prof. Fukushima demonstrował operację mikrochirurgicznego odbarczenia nerwu trójdzielnego w konflikcie naczyniowym. Pacjenta ułożono w „pozycji Fukushimy”. Po rozcięciu skóry prof. Fukushima wyciął powięź mięśniową na tyle szeroko, żeby mogła później posłużyć jako doskonały materiał do rekonstrukcji opony twardej. Po odwarstwieniu mięśni, tak jak poprzednio, z wybitnym kunsztem anatomicznym odsłonił okolicę kąta zatoki poprzecznej i esowatej przez otwór kraniektomii, mniejszy niż opuszka jego palca, wykonany wyłącznie przy użyciu wysokoobrotowej wiertarki, następnie dzięki upustowi płynu mózgowo-rdzeniowego drogą drenażu łędźwiowego, precyzyjnie i szybko dotarł do pętli tętnicy, będącej przyczyną konfliktu z nerwem trójdzielnym i oddzielił ją paskami teflonu, które ufiksował klejem tkankowym, uzyskując pełne odbarczenie nerwu.

W czasie 2-dniowego szkolenia podziwialiśmy wiedzę i umiejętności operacyjne tego wybitnego neurochirurga, pozostając przy tym pod urokiem jego osobowości, życzliwości i przy-

scopic imaging and neuronavigation. Professor Fukushima emphasized the importance of the surgeon's extremely precise super-micro-operative technical skills and sufficient knowledge of microanatomy in order to perform a safe, precise and quick removal of lesions located in that region.

In the next session, Professor Fukushima operated on a large petroclival meningioma via the presigmoid approach. Before the surgical procedure, Fukushima discussed the lateral patient positioning referred to as the “swimmer's” position; as he modified it slightly, it is now called the Fukushima position. Professor Fukushima also underlined the importance of external lumbar drainage, which may be performed in this position. Based on his rich experience encompassing nearly 3.000 surgical procedures involving tumours of the C-P angle, clivus and petrous apex and other lesions in this region, he considers this position the safest for the patient and comfortable for the surgeon. During the surgery, lasting several hours, Professor Fukushima discussed in detail the various stages of the procedure, the precise micro-operative technique and the role of updated super micro-instruments, especially of the high-speed drill. In a discussion with the workshop participants, he repeated several times that without “Anspach” there is no skull base surgery.

On the second day of the workshop, Professor Fukushima demonstrated microvascular decompression of the trigeminal nerve. The patient was lying in the Fukushima position. After the skin dissection, Fukushima cut out a muscle fascia sufficient for later use as excellent material for dural reconstruction. After the muscle dissection, Fukushima again showed his virtuosic anatomic experience, and via a hole smaller than his fingertip, made with the high-speed drill, he reached the angle of the sigmoid and transverse sinuses. Next, thanks to the loss of CSF via lumbar drainage, quickly and with precision, he accessed the arterial loop which was the cause of the conflict with the trigeminal nerve. It was separated with Teflon strips and fastened with glue, thereby obtaining full nerve decompression.

Throughout the 2-day workshop, we were full of admiration not only for the outstanding knowledge and surgical skills of the famous neurosurgeon, but also for his personal charm and his kind and friendly attitude towards all the participants.

jaźni dla nas wszystkich. Wielkie podziękowanie należy się czeskim neurochirurgom, którzy organizując warsztaty, zaprosili kolegów z innych krajów, a dodatkowo zadbali o szeroką dostępność, gdyż udział w nim nie wiązał się z żadną opłatą. Szczególne słowa wdzięczności należą się Panu Profesorowi Martinowi Samesowi, który gościł nas nie tylko w Klinice, ale również w uroczym Usti nad Labem.

Special acknowledgement should be given to the Czech neurosurgeons who not only invited colleagues from other countries, but also made the event free of charge and therefore more widely accessible. Last but not least, a big thank you to Professor Martin Sames for being an excellent host, both in the Department of Neurosurgery and in the splendid city of Usti nad Labem.